

Tereza Češková

Název příspěvku

Interakce během řešení problémově orientovaných úloh ve výuce přírodovědy (Interaction during Solving the Problem-Oriented Tasks in Primary Science Instruction)

Klíčová slova v ČJ

Interakce, problémově orientovaná výuka, problémově orientovaná úloha, 1. stupeň, učební úloha

Klíčová slova v AJ

Interaction, problem-oriented instruction, problem-oriented task, primary education, learning task

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je popsat charakteristiky interakcí při řešení problémově orientovaných učebních úloh.

Teoretická východiska v ČJ

Ani po více než deseti letech od počátku kurikulární reformy učitelé nemají jasnou představu, co pedagogický konstrukt klíčové kompetence znamená a jak jej ve výuce u žáků rozvíjet. Příspěvek se proto zaměřuje na jednu z nich – kompetenci k řešení problémů – a snaží se odhalit, jak vypadá interakce mezi učitelem a žáky při řešení potenciálně kvalitnějších výukových situací, které jsou založeny na problémově orientovaných (dále PO) úlohách. Při analýze vycházím z předpokladu, že interakce při PO výuce bude vzhledem k charakteru úloh a nárokům na jejich řešení odlišná od frontální výuky (již spatřuji co do charakteru výuky jako příklad opačného pólu). V souladu se zásadami konstruktivistických přístupů ve výuce a s důrazem na geneticko-sokratovské postupy coby znaky kvalitní výuky z hlediska procesu didaktické transformace (viz Klieme et al., 2001) jsou potenciálně kvalitnější ty PO výukové situace, které věnují větší část svého času fázím orientovaným na vlastní řešení PO úlohy.

Metodologie v ČJ

Vzorek tvořilo 10 videozáznamů přírodovědy v 5. třídě pořízených v rámci IVŠV videostudií v roce 2011. Všechny videozáznamy jsem transkribovala a analyzovala pomocí konverzační analýzy, již se zaměřuje na popis a vysvětlení organizační struktury a vzorců, jež se v komunikaci mezi učitelem a žáky vyskytují. KA využívá

jako jednotku analýzy řečové fragmenty – v tomto případě PO situace, a postihuje pouze pozorovatelné jevy, nikoliv záměry. Pro analýzu byly z 31 identifikovaných PO situací vybrány ty, které na základě teoretického ukotvení považují za potenciálně kvalitnější (N=12).

Závěry v ČJ

Ze zjištění mj. vyplývá, že interakce má celkově volnější charakter, role učitele je upozaděna, učitel nechává žáky odpověď konstruovat samostatně a projevuje se ve chvíli, kdy je potřeba žákům zúžit problémový prostor, pomoci analogií s jiným kontextem apod., nikdy však přímo nenavádí ke správnému řešení ani je sám neuvádí. Liší se rovněž zpětná vazba, při níž se učitel ptá po zdůvodnění žákovy odpovědi, a namísto vlastní opravy či doplnění elicituje zpřesnění či další možné odpovědi.

Souhrn příspěvku v AJ

Even after ten years after key competences became a part of the Czech curricula, teachers do not have a clear idea about how to go about developing them. That is why there is a strong need to concentrate on instruction that have a potential to develop them. We concentrated on the problem-solving competence in primary Science. The aim of this paper is to describe how POT solving processes is constructed in a teacher – pupils dialogue. The research sample consists of 12 problem-oriented learning situations from primary Science lessons in which the problem-solving competence is developed (based on previous research). Using conversation analysis, I have found that the process of solving POTs has its specifics and there are quite a lot of differences between interactions in common (not problem-oriented) settings and the problem-oriented ones, especially in the role of the teacher.

Bibliografie

- McHoul, A. (1978). The organization of turns at formal talk in the classroom. *Language in society*, 7(02), 183–213.
- Ingram, J., & Elliott, V. (2016). A critical analysis of the role of wait time in classroom interactions and the effects on student and teacher interactional behaviours. *Cambridge Journal of Education*, 46(1), 37–53.
- Chin, C. (2006). Classroom interaction in science: Teacher questioning and feedback to students' responses. *International journal of science education*, 28(11), 1315–1346.